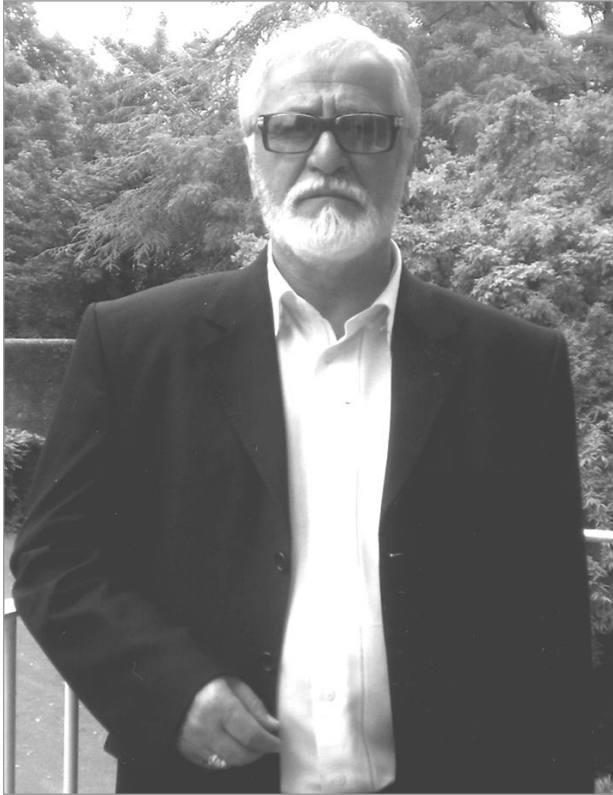

НАФИ
ХОРЗ АДҲЙМАГ...

ДЖУСОЙТЫ НАФИ

ХОРЗ АДЭЙМАГ...

Уацтæ, рецензитæ

Дзæуджыхъæу
2019

84 (2Рос=Осет)
Дж-17

Чиныг сарæзта –
Тъотъоты Платоны чызг Ленæ

Джусойты Н.

Дж-Хорз адæймаг... Уацтæ, рецензитæ. –
Дзæуджыхъæу: ЦЫКУРА, 2019 – 80 ф.

Джусойты Н. Г.
Хороший человек.

В данную книгу вошли статьи и рецензии известного осетинского писателя и литературоведа, доктора филологических наук, профессора, лауреата Государственной премии им. Коста Хетагурова, написанные о творчестве другого известного писателя и литературоведа, лауреата той же государственной премии Мелитона Казиты. Автору удалось подробно, обстоятельно проанализировать конкретные произведения данного автора.

© «ЦЫКУРА», 2019
© Джусойтыты Н. Г., 2019
© Тотоева Л. П. (составление)

РЕСПУБЛИКЕ ХУССАР ИРЫСТОНЫ ПРЕЗИДЕНТ
ПРЕЗИДЕНТ РЕСПУБЛИКИ ЮЖНАЯ ОСЕТИЯ

УКАЗ

О НАГРАЖДЕНИИ ОРДЕНОМ ПОЧЕТА
КАЗИЕВА М.Р.

За большой личный вклад в развитие осетинской литературы, пропаганду национальных традиций и обычаев среди молодежи и в связи с 70-летием со дня рождения наградить ОРДЕНОМ ПОЧЕТА (278) **Казиева Мелитона Резоевича** – председателя Союза писателей Республики Южная Осетия.

Президент
Республики Южная Осетия

А. Бибилов

Цхинвал
7 ноября 2018 года
№ 306

РЕСПУБЛИКЕ ХУССАР ИРЫСТОНЫ ПРЕЗИДЕНТ
ПРЕЗИДЕНТ РЕСПУБЛИКИ ЮЖНАЯ ОСЕТИЯ

УКАЗ

О НАГРАЖДЕНИИ ОРДЕНОМ ДРУЖБЫ
КАЗИТЫ М. Р.

За большие заслуги в области осетинской литературы, многолетнюю творческую деятельность и в связи с 65-летием со дня рождения наградить ОРДЕНОМ ДРУЖБЫ (0501) **Казиты Мелитона Резоевича** – Председателя Союза писателей Республики Южная Осетия.

Президент
Республики Южная Осетия

Л. Тибилов

Цхинвал
11 ноября 2013 года
№ 249

ХОРЗ АДÆЙМАГ, КУРДИАТДЖЫН ФЫССÆГ

Ахæм у Хъазиты Резойы фырт Мелитон.

Райгуырд æмæ схъомыл Хуссар Ирыс-
тоны иу рæсугъд хъæуы. Уæлдæр ах-
уырмæ та бацыд нæхи институтмæ, ныр
университеты ном кæмæн ис, уырдаем.
Уыдис тынг рæвдз студент. Фæстæдæр сси
институты ахуыргæнæг, фæци аспи-
рантурæ фæсаууонмæ æмæ бахъахъ-
хъæдта диссертаци, райста филологон
зонадты кандидаты ном. Ныртæккæ кусы
университеты дæр æмæ зонад-иртасæн
институты дæр ирон литературæйы
хайады.

Мелитон мæнæй бирæ кæстæр у, фæлæ
йæ зонгæ рагæй кæнын. Фыццаджы дæр –
хорз кусæгæй, курдиатджын фыссæгæй
æмæ æгъдауджын ирон адæймагæй.
Куысты у цæвиттойнаг. Иæ нывæсты йыл
цы хæс вæййы, уый æххæст кæны бæстон
куыстæй æмæ йæ фæвæййы йæ афоныл
кæнæ чысыл раздæр. Иумæ кусæм æмæ йæ
куыстæй æз дæн тынг разы æмæ зæр-
дæрухс.

Мелитоны курдиат нывæфтыд лите-
ратурæйы арæхсы æппæтмæ – æмдзæв-
гæтæ, радзырдтæ, уацаутæ фыссынмæ,
литературон критикæ æмæ иртасæн

куыстмæ, публицистикæ æмæ ирон æвзагмæ уацмыстæ ивынмæ, драмон уацмыстæ фæлдисынмæ. Иу дзырдæй, арæхсы æппæтмæ дæр.

Æмæ ма йæм ис ноджы иу ахсджиаг миниуæг – арæхстгай иу кæны иу организацийы Хуссар Ирыстоны фысджыты æмæ уыдон æмзиуонты Цæгат Ирыстоны.

Иу дзырдæй, Мелитон у æхсæны царды дæр курдиатджын архайæг. Нæ кæстæртыл æмбæлы уымæн йæ аивадон æмæ зонадон уацмыстæ зонын, уымæн йæ адæймаджы рæсугъд миниуджытыл æнувыд уæвын æрвыл боны хъуыддæгты æмæ æхсæнады царды.

Нафи

Мелитоны тыххæй загътой:

Ирыстоныл куыд иузæрдыг у, йæ разы йæ хæс куыд æнкъары, уый зыны мæнæ ацы дыууæ рæнхъы:

*"Систам Иры уæз нæ рагъмæ –
Махæн цудыны бар нæй".*

Ацы ныхæстæ абоны иры фæлтæртæ сæ тырысайыл куы ныффыссиккой, уæд сæ царды сæ сæйрагдæр хæс рæдийын никуы бауадзид. Ирыстонæн Мелитонау аккаг хъæбултæ уаиккой

ХОДЫ КАМАЛ

Ирыстоны адæмон поэт, Къостайы номыл премийы лауреат

РОКСАЛАН. ФÆДИС. –
Цхинвал, 2017. – 4 ф.

Сөз адабияты, курдистанжн филол?

- ≥ Ахам ч Мамитон, Резов, филол Мамитон.
- ≥ Райбуурт ама ахсонн Лусар Ирратт, ич раяту хлар. Завар ахуриша га баал нах илоритиша, кыр университет, ном камон и, дархан. Завис рил фавэ сирект. Фаотавар бисса илоритиша.
- Ахтаранак, фавэ ахтаранга фавационна ама бахъанкаста ^{директор, ама} филолон зомат, кавдиар ном. Тортатка ~~вечси~~ университет, тар ама вокал-критика институт, тар ирок литература, хай-сик.
- ≥ Мамитон манай бира кастар ч, фала ие зонка фала кечик. Филлати вар-сөз кравси, курдистанж филолаи ама ахтаранжн ирон адабият. Курдо ч уабиотити. Та илваст, ил ие кав ваддо, ури ахтар квал бастон кравси ама фавадга ие ахтар ахтар квал ирон фавтар. Цума курси ама ие кравси ама фан рон фавэ ама вартар.
- ≥ Мамитон, курдистанж кавдиар литература, аракс, ахтарна - ахтаранга, вадвартига, чуманга фавационна, кавдиар рон кравси ама иртасан кравси, кудмвекриша ама ~~ирон~~ ирон адабият чуманга, илвима, драмон уа илвима фавдишима. Ич фавтар аракс ахтарна вар.
- ≥ Ама ие фан ие фавти ич ахтаранжн илвима - араксга ич кав ич ахтаранжн Лусар Ирратт, фавтиша ама фан ахтаранга Цалат Цалат.
- ≥ Ич фавтар Мамитон ч кавсон, фавтиша кав кавдиар илвима ахтаранга. Та кавтаранж ама ама фавтиша ие ама фан чуманга фавтиша, фавтиша ие ахтаранжн фавтиша илвима ама ама фавтиша фавтиша.

Засети

Ацы уац, - ныртæккæ Цхинвалы 9-æм скъолайы директор Засеты Зарæ куыд зæгъы, - афтæмæй Нафи ныффыста, Зассион-ма ирон литературæйы ахуыргæ-
12

нагæй куы куыста, уæд фыссаг æмæ ахуыргондæн ахуырдаутимæ цы фембæлд цæттæ кодта, уый охыл: "2014 азы Хъазиты Мелитоны 65 азы юбилейы цытæн скъола "Альбион"-ы ахуыргæнинæгтимæ бацæттæ кодтон поэты уацмысты бындурыл сфæлдыстон изæр (Уæд "Альбион"-ы куыстон.) Мадзалмæ хуынд æр-цыд автор йæхæдæг дæр. Уыцы изæрмæ скъоладзаутæн хæсгонд æрцыд Мелитоны цард æмæ сфæлдыстадыл æрмæг æрæм-бырд кæнын. Уыдон хъуамæ аныхас кодтаиккой зонад-иртасæн институты кус-джытимæ.

Сывæллæттæ фарстытæ лæвардтой æмæ дзуаппытæ сæхимæ фыстой сæхæдæг.

Æрмæст сын Нафи æмгъуыд скодта дыккаг бонмæ. Куы йæм бацыдысты, уæд сæм радта иу сыф. Сыфыл уый ныффыста йæ хъуыдытæ Мелитоны тыххæй. Уыцы фыстæй спайда кодтон мадзалы, уыйфæстæ йæ бафснайдтон.

Мæ гæххæттыты æхсæн уыд абоны онг, фæлæ растдæр уыдзæн, кæй тыххæй фыст у, уый къухмæ йæ раттын. Уымæ гæсгæ йæ радтон Мелитон Резойы фыртмæ".

Радтой йæм æй, аив фæлгæт ың сарæзтой, афтæмæй йæ балæвар кодтой Мелитонæн. Уымæй та мæнмæ æрбафтыдис.

Ч и н ы г а р а з æ г

2014 оны "Хүндэт Мелитоны 55 дуг сэдвийн
цэцэн сэтгэл "Альбион" и ажурламшиглалтын
багагтга кэртэн юмн үндэстэн
бондурьт срагдустарын үндэстэн
хууль аринд автор дээр. Энн үндэстэн
схалагдугаан хэсэгд аринд Мелитоны
цэгд ала срагдустарын аринд аринд
канонг. Энн хууль алаас кэртэнгэй
зонад иртасэн институты бүрдүлтэн
Ф. Савалынга хэртэнгэй мөвдүртэй
ага дуулагта сөжүмэ фэстэй сөжүмэ
Колосет сын Наре ашгүрү асгта
дэжжэ бэлнэ. Энн үндэстэн, үндэ
сэн радта үн сүр. Стрэн үнү нэрбүгтэ
нэ хуульга Мелитон тахалг. Энн
фэстэй слайдг кэртэн мэдүлэ, үнү
фэстэй үнэ барскайдуган. Мө сөжүмэ
ахсан үндэстэн өнг, фэстэ расгдур үндэстэн,
көй тахалг фэст у, үнү хуульга үнэ
радтаг. Энн хэсэг үнэ радтаг
Мелитон Рүдэй фэртэнг.

Мелитоны тыххэй загътой:

Мэ кэстэр афсымэр, мэ цэдисэмбал... Дә алы уацмыс дәр у хэдбындур, хуызджын әмә мидисджын әвзагай фыст. Дә нывәзт фәлгондцтә чиныгкәсәджы зәрдә сәхимә здахынц: фәзми-наг фәлгонцтыл цин кәны, әппәрццәг фәлгонц-тыл та – хыг. Дә роман «Фәлдзәуән рәстәг», дә уацаутә «Алмас», «Сыгъзәрин уадынз», «Фыдәмбәләг Сано», «Ныхыфыст», дә новеллә-ты әмбырдгонд «Аууәндын Адәймагыл», дә бирә радзырдтә әмә поэтикон уацмыстә сты ныфсдәттәг, цардимә әмдзүгәнәг; дә моног-рафитә Къостайы, Нигеры, Гафезы, Нафийы, Камала тыххэй сты арф иртәст наукон куыстыгә; дә критикон уацтә вәйынц зәрдәхәлар, зәрдәгайгә ныхас уацмысы алфәмблей...

КОКАЙТЫ Тотрадз,

Къостайы номыл премийы лауреат
"Рæстдзинад", 2013. – ноябрь

"СЫГЪЗÆРИН УАДЫНДЗ"

Хæст. Фыдыбæстæйон хæст. Зæгъынц, зæгъгæ, адæймагæн йе стыр цинтæ æмæ йе стыр мæстытæ ахъарынц йæ туджы, йемæ фæцæуынц иу фæлтæрæй иннæмæ. Уыцы æгæрон, фæрохгæнæн кæмæн нæй, уыцы стыр тугкалаентæм хауы Фыдыбæстæйон хæст. Бирæ фæлтæртæн уыдзæнис мысынаг. Стæй æрмæст мысынаг нæ. Алкæй хæс дæр нæ у, цæмæй йæ дарæм нæ зæрдыл, дыккаг ахæм тугкалдæн æхгæнæм цардмæ йæ тугæйдзаг фæндаг. Æмæ уый иууыл тынгдæр хауы фысджытæм. Уымæн фæзæгъынц, зæгъгæ, фыссæг дзуапп дæтты канд йæ дуджы фыст чингуыты тыххæй нæ, фæлæ йæ размæ чи æрцыд фыст, стæй чи æрцæудзæнис фыст, уыдон тыххæй дæр. Дуг æмæ адæмæй уымæн у æнусон хæсджын.

Æмæ уый æцæггæй афтæ кæй у, адæмы раз нæ хæс кæй зонаем, уымæн – æвдисæн, ныртæккæ кæй бакастæн, мæ къухы чи ис, уыцы къухфыст уацмыс. Йæ автор у не взонг фысджытæй иу – Хъазиты Мелитон. Йæ прозæйон уацмыс хуыйны "Сыгъзæрин уадындз".

Мыхуыр куы æрцæуа, уæд ыл дзæвгар зæрдæбын ныхас кæй уыдзæнис, ууыл нæ

дызæрддыг кæнын, фæлæ, цæмæй нæ чиныгкæсджытæм, куыд æмбæлы, афтæмæй фæхæццæ уа, уый тыххæй авторæн нырма зæгъдзынæн мæ фæндиæгтæ:

1. Уацмыс уацау нæу, балладæ йæ схонын хъæуы.

2. Йæ мидис, йæ проблемæ йын фæирддæр, фæарфдæр кæнын æмбæлы, иу хатт ма йыл ныхъхъуыды кæнын хъæуы:

а) лæмбынæг фæиртасинаг у, саби куыд фæхицæн йæ "фидауæн" зæрдæхаттæй, уадынды бæсты дамбацамæ куыд æмæ цæмæн райдыдта бæллын;

б) бынтон æндæр хуызы равдисын хъæуы. Ацæмæзы мады фæлгонц æмæ лæппуйы тæргай.

Ацы тæргай сæйраг у балладæйы æмæ йыл арф ахъуыды хъæуы. Уымæй бирæ аразгæ у уацмысы æнтыст.

3. Бакусын ма хъæуы балладæйы стилистикæйыл. Скъуыд хъуыдыйæдтæ, æгæр бирæ фæлхатæнтæ органикон не сты ацы уацмысæн бирæ рæтты æмæ афтæмæй халынц стилистикæйы æрдзон уæфт, хæдаразгæйау свæййынц.

4. Балладæ уыдзæн æцæг уацмыс, æрмæст ма йыл авторы бакусын хъæуы. Мелитон, ма фæзивæг кæн, хорз бындур ис æцæг уацмысæн, æмæ йыл ноджы ныхъхъуыды кæн. Афтæмæй дæр ын ис мыхуыргæнæн, фæлæ уæд æнæнтыстæй баззайдзæн уацмыс æмæ тæригъæд у.

5. Уацмысы кæрон æгъатыр цауæй баризын кæны, йæ уд уæлæнгай æвæрд кæмæн у, ахæм чиныгкæсæджы зæрдæ æмæ хуымæтæджы, мыййаг, нæ: "Маши-

навænдаг цыд Ацæмæзты кæрты каугæрæтты. Машинаæ кæд фæлæууыд сæ тæккæ цур. Ацæмæз машинаейы дуары гом авгæй йæ цæст скъуырда ирд, тугхъулон цæстытæ, æндыгъд былтæ, æрттиваг пъагæттыл.

Фæлæ йæ нæ баурæдтой. Йæ "цирхъ" та ногæй æрсæрфта Гансыл.

Фриц цæмæннæ хауы? Цæмæн фес-хъæл?

Лæппу йæ фарстытæн дзуапп раттынмæ нал фæцарæхст. Гансы къухы ферттывтæ дамбаца. Йæ хъæрмаæ фæкъуырма сты лæппуйы хъустæ. Фæхатыд, сонт цъæхахст фæкодта. Стæй атæвд йæ риу. Скодта судзæгау. Ногæй та – гæрах.

Æнамонд саби ацыд зул-мул, Базыдта, йæхи ахаста зæххы хъæбæрмаæ. Йæ хъустæ ма ацахстой йæ мады зæрдæхалæн цъæх-ахст æмæ...

Гæрæхтæм Хъæстмион къæдз-къæдзы фæзынд йæ лæдзæджы æнцæйтты. Ацæмæзы йæ туджы мæцгæ куы ауыдта, уæд ныххоста йæ уæрджытæ:

– Саубон мæ байæфта... Нæ загътон, амæн йæ ингæн ам нæй!

Фæлæ уый Ацæмæз нал фехъуыста".

Ацæмæзы хъуамæ амара иннæ офицæртæй исчи, Гансы фæлгонц раттын хъæуы æндæр хуызы. Уадз æмæ дзæбæх лæппу уæд – немцы иууыл куыйтæ æмæ лæгмартæ нæ уыдысты. Сабимæ йæ къух сиса, уый нæй йæ рдзы хъæды æмæ йæ уымæй фервæзын кæнын хъæуы.

6. Таурæгъы темп фæтагъддæр хъæуы, балладæйы жанр домæ тагъддæр темп.

7. Зæронд уæлдай у, ницæмæн хъæуы.
8. Уацмыс условон (бадзырдон) принципыл амад у æмæ йыл конкретика (бытовая конкретика) нæ фидауы, фæчысылдæр æй хъæуы.
9. Иу дзырдæй, хорз уацмыс дзы уыдзæн æнаæмæнг æмæ ма йыл хъæуы ныхъхъуыды кæнын арфдæр, бакусын лæм-бынæгдæр.

Нафи

6.7.80 аз

О Мелитоне КАЗИТЫ сказали:

Мне понравилось то, что осетинский писатель Мелитон Казиты не боится жизни во всех ее, даже «крайних», проявлениях. В этой прозе много весомых, точных деталей. Например, впечатляющее место: невеста приходит на кладбище, и ей кажется, что могила ее свекрови стала чернее и больше... Тут психологическое ощущение жизни и смерти...

Когда речь заходит об искусстве, я испытываю потребность говорить не столько об «артельных», общих стараниях, сколько о значении личности.

М. И. СИНЕЛНИКОВ,
поэт

Литературное обозрение. –
1978. – № 8. – 8 с.

ДЫУУÆ ДЗЫРДЫ

Мæнæ цы чиныг бакастæ, – «Поэты дуне», – уый фыст у номдзыд ирон поэт Ходы Камалы аивадон дунейы тыххæй. Фысгæ та йæ ныккодта æндæр ирон поэт æмæ прозаик (æмдзæвгæтæ, радзырдтæ, уацауты автор) Хъазиты Мелитон. Ацы чиныг ныффыста поэт поэты аивадон, поэты нывæфтыд дунейыл. Есенины ныхас у: «Поэт поэтæн у хъонагъ». Мæнæн мæ зæрдæмæ цауы поэтты хъонагъдзинад, науæд та хæлардзинад. Уый уымæн, æмæ поэттæ хæларæй куы фæцæрынц, уæд сын æнцондæр у сæ уæззау уаргъ – сæ тохæмхиц хъысмæт – хæссын æмæ уромын.

Дзырдаивады кусджытæ, поэтикон дуне фæлдисджытæ кусгæ иунæджытæй кæнынц. Стæй сæ удвæллойæ адæмы размæ цы рахæссынц, уый тыххæй дæр бæрн иунæджытæй хæссынц адæм æмæ Хуыцауы раз. Гъе, æмæ сæ царды ахæм спецификон уавæр бафтауы бар-æнæбары дæр индивидуализмыл, дунемæ хи хъуджы рудзынгæй кæсы-ныл. Ома, поэт поэтæн хъонагъ нæ, фæлæ хæлæгыл æнувыд æмкусæг свæййы. Сæ кæрæдзийæн сæ цæст нал фæуарзы хæрзиуæг, сфæлдыстады

æнтыст æмæ уæла-хиз. Иу дзырдæй, хæлæрттæ нæ, фæлæ сусæг знæгтæ свæййынц. Ацы уавæры фæдыл уартæ ХХ-æм æнусы райдианы иттæг раст загъта Александр Блок: «Друг другу мы тайно враждебны» («Кæрæдзийæн сусæг ызнæгтæ...»).

Поэт поэты аивадон дунейыл тадзгæ-баргæ, удæй уарзгæ, стæй цæстуарзонæй куы фæнывæнды йæ хъуыдытæ, йæ тæлмæнтæ, уæд уый мæнæн иттæг æхсызгон вæййы комкоммæ æмæ сæйраджыдæр уый тыххæй, æмæ ахæм фысты поэт ахизы йæ эгоизмы сæрты, йæ дуджы поэттæ йын свæййынц хъонагътæ, хæлæрттæ, иу æнусы балцы дæларм-уæларм кæимæ цæуа, ахæмтæ.

Поэт ахæм зæрдæйы уаг æмæ зонды фæндагыл куы ныллæууы, уæд ын бирæ фенцондæр вæййы цæрын æмæ кусын. Ахæм ахаст разæнгард кæны æнусон балцы уæнргогæй цæуынмæ поэтты – йе 'мсис поэты аивадыл чи дзуры, уый дæр æмæ, дзырд кæуыл цæуы, уыцы поэты дæр.

Ацы чиныджы герой – нæ адæмон поэт Ходы Камал – ныр æрдæг æнусы бæрц лæггад кæны ирон национ аивадæн, æмæ йæ хорз зонынц нæ чиныгкæсджытæ се 'ппæт дæр. Фæлæ ацы чиныг чи бакæса, уый арфдæр базондзæн Камалы поэतिकон дунейы цæрæццаг миниуджытæ, хуызтæ, хъæ-лæстæ, зонды æвæрæнтæ. Мелитон йæ-хæдæг поэт кæм у, уым дзæбæх уыны поэतिकон дунейы аивтæ, хорз арæхсы уыдон нæ цæсты раз æрæвæрынмæ, уыцы дуне цы зæрдæйы уагæй цæры, цы сагъæсты тымыгътæ æвзары, уыдон мах зæрдæмæ

дæр ныдздзурынмæ. Æмæ ацы арæхст-
дзинадæй ратæдзгæ у чиныджы сæйраг
хорздзинад.

Хъазиты Мелитон ныртæккæ йæ аивадон
зиуы бæстастæу ис. Бирæ ахсджиаг уацмыс-
тæ сфæлдисын бантыст уымæн йе 'нувыд
куыст æмæ хъомысджын курдиаты руаджы.
Фæлæ ам зæгъын хъæуы, йæ удварны
къабæзтæй фæстаг азты чи байрæзт, уый
тыххæй. Уымæн йæ ном та у – литературон
фæзындтæ зæрдиагæй æмæ лæмбынæг
иртасын.

Мелитон ныр дзæвгар азты дæргъы кæсы
лекцитæ ирон литературæйы историйæ
Хуссар Ирыстоны университеты студенттæн.
Мо-нографитæ дæр ныффыста иу-цалдæр.
Иæ фыццаг монографи та у Гафезы
нывæфтыд дунейыл фыст. Уый дæр ацы
чиныгау у зæрдиаг фыст, искæй поэтикон
фантазиты ивгæ-ивылгæ балц цыр д цæстæй
чи уыны, ахæм адæймаджы армæй фыст.

Ныртæккæ Мелитон бацыд кусынмæ
Хуссар Ирыстоны зонад-иртасæг институтмæ.
Ныр иртасæн куыст кæндзæн активондæр
хуызы æмæ мæ фæнды ацы уавæры фæдыл
дыууæ фæндиаджы зæгъын нæ лите-
ратурæйы æнувыд кусæгæн.

Фыццаг. Поэты уацмыстæн аргъ кæн-
гæйæ, фылдæр бынат раттын хъæуы
уацмысы объективон бæрджитæ анализ
кæнынæн. Уæд иртасæджы куысты фылдæр
уызæн объективон рæстдзинад, къаддæр –
субъективон æнкъарынад æмæ
æмбарынадæй ратæдзгæ хатдзæгтæ.

Дыккаг. Иу кæнæ иннæ поэтыл
монографион куыст фыссын нæ нысан кæны

æрмæст уый сфæлдыстадыл дзырын. Хъæуы ма социалон-историон (рæстæджы комулæфт) æмæ наукон-литературон контекст.

Кæддæр Расул Гамзатов дзырдта, зæгъгæ, дунейы адæм цæрынц дыууæ хъæуы. Сæ иуы – поэттæ, иннæ адæм та – дыккаг хъæуы. Иу дзырдæй, поэтыл фыссыс, уæд дзырын хъæуы канд уыцы поэтыл нæ, фæлæ ма æмткæй йе 'мдзæрин поэттыл дæр. Уæд хуыздæр, арфдæр, бæлвырддæр раиртас-дзыстæм поэты сфæлдыстадон сгуыхт æмæ йæ хæдхуыздинад.

2008 аз

Хъазиты Мелитон. Поэты дуне,
Дзæуджыхъæу, 2008. – 201 – 203 ф.

О Мелитоне Казиты сказали:

"В Вашем лице мы счастливы чувствовать одновременно поэта, гражданина и ученого. В каждой из этих ипостасей Вы являетесь предметом гордости для старших и образцом подражания для младших. Во все времена Вы были верным сыном своему народу и защитником интересов Южной Осетии, служили укреплению ее государственности и всесторонних связей с Северной Осетией и Россией. Ваши стихи, художественная проза и публицистика несут на себе печать подлинного искусства, горячего сердца и глубокого ума".

А. Г. КУСПАЕВ, доктор физико-математических наук, профессор, председатель Президиума ВНЦ РАН и РСО-А

РЕКОМЕНДАЦИЯ

на проект М. Казиты «Фольклорный
сборник «ОСЕТИНСКИЙ КЛАД»

Проект, представляемый в Фонд Сороса «Открытое общество – Южная Осетия» председателем Союза писателей РЮО Мелитоном Казиты, является весьма актуальным для нашего времени.

Мы являемся свидетелями опасного для судеб народа разрушения традиционных духовных, культурных ценностей. В значительной мере утрачивается живая фольклорная традиция. Подростающие поколения больше воспринимают через телевидение, газеты и журналы образцы «массовой культуры», не несущие в себе душу народа, а напротив, воспитывающих «штампованное сознание».

Надо оберегать свою культурную традицию, а для этого надо вести соответствующую работу через осетинские средства массовой информации, а также издательскими средствами.

Мелитон Казиты уже имеет успешный опыт издательской деятельности в своем издательстве «ЦЫКУРА». Кроме того, некоторые материалы из представляемого фольклорного сборника «Осетинский клад»

были представлены вниманию читателей и Юга, и Севера Осетии и получили одобрение общественности.

В случае положительного решения вопроса о финансировании представляемого проекта Фонд Сороса мог бы внести достойный вклад в дело укрепления национальной фольклорной традиции, что особенно важно для вступающей в жизнь молодежи.

В свете вышеизложенного рекомендую Фонду Соросу Проект фольклорного сборника «Осетинский клад» и надеюсь, что сборник станет заметным событием национальной культурной жизни.

Доктор филол. наук, профессор –
подпись Нафи Джусойты

29.08.02 г.

Мелитоны тыххæй загътой:

Дæ лæггæдтæ Ирыстоны раз сты бирæ æмæ дын ноджы фылдæр бантысæд. Ды уыдтæ, историон нысаниуæг кæмæн ис, уыцы стыр хъуыддаг – ирон фысджыты цуон организаци саразыны инициаторты сæйрагдæр æмæ уый у Ирыстоны фидæны бауы фыццаг уæндон къæхдзæф.

Дисы æппары дæ куыстуарзондзинад. Дæ бирæвæрсыг литературон æмæ зонадон курдиат суадоны донæу абузы æмæ тынг агайы ирон чиныгуарзджыты зæрдæтæ.

ЦЫБЫРТЫ ЛЮДВИГ – историон зонаедты доктор,
профессор, Республикæ Хуссар Ирыстоны фыццаг Президент

Хурзæрин, 2013. –

Джиуæргубайы мæйы 14-æм бон

ЦЫБЫР РЕЦЕНЗИ

Хъазиты Мелитоны зонадон куыст
"Къæбæлдзыг ныхас"-ы тыххæй

Хъазиты Мелитоны зонадон куыстæн йæ гуырахст у 45 фарсы, фæлæ машинафысты сыфтæ сты тынг стыр æмæ дамгъæнымадай куыст у 2,5 авторон сыфы. Куыст у канд егъау нæ, фæлæ зæрдиагæй фыст æмæ, нæ литературæзонады бæстон иртæст чи нæу, ахæм темæйыл – нæ адæмон æмæ профессионалон поэзийы рифмæ цы хуызæн у, цахæм формæтæ йын ис поэтикон практикæйы æмæ æнд.

Рифмæ зонадон æгъдауæй иртæст кæй нæу, уый бæрæг у, алчи дæр æй зоны: ис нæм æрмæст хицæн фиппайнæгтæ конкретон фысджытыл (поэттыл) фыст монографиты, Дзуццаты Хадзы-Мураты, Джусойты Н. куыстыты. Ис сæрмагонд куыстытæ Джиоты Хазбийæн, фæлæ уыдон стихы теорийы фæдыл сты фыст, рифмæйы кой дзы стæм хатт вæййы æмæ уымæй дæр, ритмыл куы фæцæуы дзырд, уæд.

Мелитоны куыст у конд æртæ сæрæй. Йæ сæйраг дзуринаг сты рифмæйы хуызтæ ирон поэзийы. Рифмæтæ литературæзонады бирæ

принциптæм гæсгæ цæуынц классификаци. Мелитон сæйраджы кæны æртæ хуызы кой: кæройнаг рифмæ, разрифмæ, мидрифмæ. Ома фыццаджы фыццаг классификаци аразы, рифмæ стихы тыгъды (пространство стиха) кæм æвæрд ис, уымæ гæсгæ. Куысты бæлвырд æмæ дардыл ныхас ис амад рифмæйы тыххæй дæр. Æцæг, ам авторы ахъуыды кæнын хъæуы, мæнмæ гæсгæ, цы терминтæй пайда кæны, уыдоныл (дывæлдах, æртывæлдах æмæ а. д.). Цымæ литературæйы теорийы цы терминтæ ис, уыдон фаг не сты?..

Куыст зæрдиадай фыст у æмæ йæ райсын хъæуы. Кæд æй автор искуы мыхуырмаæ цæттæ кæна (мыхуыры дзы цы скъуыддзаг уыд, уый дæр кастæн), уæд бæстондæр ахъуыды хъæудзæн библиографийыл: зонадон куыст райдайы фыццаджы-фыццаг, гæнæн уæвгæй, æххæст библиографийæ.

къухфыст /Джусойты Н. Г./

10.XII.2003 аз

Мелитоны тыххæй загътой:

Хъазиты Мелитон нæ æрыгондæр автортæй у, фæлæг йын нæ прозæйы ныридæгæн йæхи чысыл, фæлæг йæхи æрмдзæф, йæхи аивадон фæд. Уый бæрæг у, цы 'мбырдгæндтæ рауагъта, стæй йын периодикон мыхуыры цы уацмыстæ фæзыны, уыдонæй дæр.

БУКУЫЛТЫ АЛЫКСИ,
прозаик

"ФИДИУÆГ", 1988. –
№ 5. – 86 ф.

КРАТКАЯ РЕЦЕНЗИЯ
на исследование млад. научного
сотрудника Казиты Мелитона Резоевича
«Поэтика Нигера», выполненное по
тематическому плану Юго-Осетинского НИИ
им. З. Н. Ванеева на 2009 год

Собственно говоря, рецензия на исследование Казиты Мелитона «Поэтика Нигера», уже есть. Написана она канд. филолог. наук Бязровой Аллой и вполне приемлема. Однако она никогда не занималась изучением творчества Нигера и ее оценка работы столь сильного явления, как поэтическая система Нигера не отмечается в ряде случаев полностью и поучительно. Мне остается дополнить ее заключение одним замечанием...

Любой художественный трон в произведении функционирует в конкретном контексте. И ценность его употребления определяется прежде всего гармонией с этим контекстом. Только такая гармония позволяет художественному трону усиливать впечатление от смысла поэтического высказывания.

К сожалению, Мелитон Резоевич на контекст в ком употребляется данны трон в ряде случаев мало обращает внимания и это снижает ценность и достоверность его характеристик отделение тронов в поэтике Нигера.

Для подтверждения своего наблюдения сошлет на первый же в исследовании пример употребления сравнения в поэзии Нигера.

Исследователи приводят сравнение, имеющееся...

***Сау калмау риуыл куы 'ртыхсы
Маст, о, зæрдæхæлæн маст,
Гъе, уæд цæстысыг куы 'рыхсы,
Мастæн йæ хъæстæ æваст.***

И этому сравнению «горя сердечного» с «черной змеей» дается весьма лестная характеристика: «...сау калмы æртыхстимæ абарыны фæрцы уайтагъд фæхатæм, зæрдæхалæн маст адæймаджы риу куыд ацъиры æмæ «Мастæн йæ хъæстæ æваст» куыд æрæхсы цæссыг».

Между тем сравнение «сердцеразрушающего горя» («зæрдæхалæн маст») со змеей дословно заимствовано у Коста Хетагурова (стихотворение «Фесæф!..»).

***Калмау мын мæ риу
Судзгæ баууылдта
Маст зæрдæхалæн... –***

к тому же употреблено сравнение в облегченном варианте и характеристика исследователя по сути дела адресовано иному тексту.

Стихотворение Нигера представляет немалый интерес для исследователя, но однозначной идеализирующей оценке не поддается. Исследователю произведение большого поэта также надо оценивать объективно, учитывает все подробности, обнаруженные в текстовой конкретике.

Заключение рецензента Бязровой А. следует признать верным, плановую работу Казиева считать выполненной и по объему и по качеству.

Зав. отд. лит-ры ЮОНИИ им. З. Н. Ванеева – *подпись* (Н. Джусойты)

20. XII. 2009 г.

О Мелитоне Казиты сказали:

Уважаемый Мелитон Резоевич!

Вы прошли большой профессиональный путь, нашли свое призвание в активной общественной и литературной деятельности. Всегда сохраняли приверженность своим гражданским принципам и идеалам.

Вы заслуженно пользуетесь высоким уважением как выдающийся поэт, прозаик и общественный деятель. Ваши книги, поднимающие важные общечеловеческие,

нравственные проблемы, стали подлинной классикой литературы. Они и сегодня созвучны времени и по-прежнему находят живой отклик в сердцах людей.

Достижения, завоеванные Вами за период содержательной и многогранной литературно-культурной, общественно-политической деятельности, достойны самой высокой похвалы.

АНАТОЛИЙ БИБИЛОВ,

Президент РЮО-А

"Южная Осетия",
2018. – 10 ноябрь

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

эксперта о диссертации Казиева Мелитона Резоевича «Гармония и драматизм жизни в художественном восприятии Камала Ходова», представленной на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.01.02 – литература народов Российской Федерации (осетинская литература)

Предметом исследования является творчество известного осетинского поэта Камала Ходова, принадлежащего к поколению осетинских шестидесятников. Камал Ходов родился в 1941 году, вырос сиротой, отец погиб на поле брани, все тяготы военного лихолетья и послевоенной нищеты он познал в полной мере на личном

опыте и потому его лирической медитации так близок трагизм бытия в его реалистическом облики. И автор монографического исследования поэзии Камала Ходова вполне успешно справился с анализом и осмыслением его художественного опыта.

Непосредственным же объектом исследования в диссертации выступает художественный мир поэзии Камала Ходова. В особенности же эмоционально-образная система стихотворных произведений поэта. Диссертант достойно справляется с этой трудной задачей. И в этом оказывает заметную услугу то обстоятельство, что исследователь сам опытный поэт и у него развитое чувство художественной состоятельности стихотворного текста. Он четко отделяет поэзию от не поэзии в отличие от немалого числа критиков и исследователей.

Исследование безусловно актуально. Диссертация Казиева Мелитона Резоевича первый опыт научного осмысления именитого поэта и общественного деятеля. К тому же опыт удачный и признанный: монография опубликована и встречена в читательской аудитории с удовлетворением.

Диссертант ставит перед собой ряд конкретных и важных задач. Методологический и теоретический уровень решения четко намеченных проблем довольно высок и выдержан во всех разделах исследования.

Собственно о новизне исследования говорить нет нужды, ибо данная работа пока единственное научное осмысление художественного творчества поэта за полувековье. И в нем все ново, актуально и научно значимо. Особо важно то обстоятельство, что диссертант уделяет главное внимание художественному своеобразию лирики исследуемого опыта знаменитого поэта.

На защиту выносятся такие проблемы, как оригинальность художественной образности в поэзии Камала Ходова, образ Родины в поэтическом мире Камала Ходова, трагизм бытия и его изображение в поэзии Камала Ходова. И все они решаются на основе тщательно выверенной аргументации, без скороговорки и общих необязательных размышлений.

Диссертации, на мой взгляд, присуща одна слабость, которая наличествует почти во всех исследованиях, посвященных отдельным субъектам литературного процесса. Это – отсутствие широкого литературного контекста. И в работе Казиева М. Р. поэзия Камала Ходова исследуется без сопоставления даже с опытом его друзей и ровесников, с которыми он выступал в одно время в тесном содружестве. Я имею в виду Ахсара Кодзати, Шамиля Джикаева, Васо Малиева, Сергея Хугаева и др. Между тем все они весьма талантливые представители нашей литературы с шестидесятых годов до наших дней. Сопоставительный анализ их творчества хотя бы по ряду проблем только

более подчеркнута выявил бы «лица необщее выражение» каждого из них.

Диссертация написана на значительном научно-теоретическом уровне, с верной концепцией объекта исследования, прошла всеобщую читательскую апробацию в Осетии, отличается литографической завершенностью.

Исследование дает возможность считать, что работа Мелитона Резоевича Казиева «Гармония и драматизм жизни в художественном восприятии Камала Ходова» отвечает требованиям ВАК к кандидатским диссертациям, а ее автор заслуживает присуждения ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.01.02 – литература народов Российской Федерации (осетинская литература).

Диссертация рекомендуется к защите.

Доктор филологических наук, член-корр. АН ГССР, главный научный сотрудник НИИ им. З. Н. Ванеева Республики Южная Осетия –
подпись

Н. Г. Джусойты

04.04.2010

Мелитоны тыххæй загътой:

Мелитон канд сфæлдыстадон кусæг нæу, фæлæ ма зæрдиаггæй архайы æхсæнадон царды дæр. Ирыстонь (уæлдайдæр Хуссары) ахæм культурон цау нæ вæййы,

Хъазийы-фырт кæм нæ фæархайы. Стæй дзы канд архайгæ нæ фæкæны, фæлæ фæзæгъы йæ хъуыдытæ. Уыдон та баст вæййыныц нæ райгуырæн бæстæй абон æмæ сомимæ, нæ адæмы, æгъдаутты, æвзаджы хъысмæтимæ. Мелитон æхсæнады хъуыддæгты зæрдиаг архайгæг кæй у, уый хорз æвдисы йæ æрвылбонон цардæй. Зæгъынæн æгъгæд у, бирæ азты дæргъы Хуссар Ирыстоны Фысджыты цæдисы сæрдарæй кæй кусы, уый дæр. Ахæм бынат кадджын куыд у, йæ бæрндзинад уымæ фылдæр йеддæмæ къаддæр нæу. Уал азы дæргъы сфæлдыстадон кусджыты сæргъы лæу æмæ се 'хсæнзул дзыхи ныхас дæр макуы рауайгæд, уымæн разамонæджы дæсныиад хъæуы.

ДЗАСОХТЫ МУЗАФЕР,

Ирыстоны адæмон фыссæг

"НОГДЗАУ",

2011 – № 1.

ИЗ ВЫСТУПЛЕНИЯ Н. Г. ДЖУСОЙТЫ

на заседании диссертационного совета во время защиты диссертации Казиева Мелитона Резоевича "Гармония и драматизм жизни в художественном восприятии Камала Ходова" от 29 октября 2010 г.

Уважаемый председатель ученого совета, уважаемые коллеги, с работой, которая сегодня обсуждается, я уже знаком давно и достаточно хорошо. Я ознакомился с текстом диссертации и на осетинском и на русском языках. Я знаком со всем, что написал Мелитон Резоевич с самого начала. Он родился в тот год, когда я издавал первую

книгу и был принят в Союз писателей. Мелитон Резоевич пришел в литературу очень рано, еще студентом. И на протяжении многих лет он является одним из самых талантливых представителей образования, науки и литературы. И я полностью согласен с мнением его научного руководителя, профессора Джикаева в том, что диссертант является примером для подражания, в какой-то степени мерилom человеческих достоинств. Казиев М. Р. является сотрудином нашего научно-исследовательского института, автор 5 монографий и множества научно-публицистических статей. Я считаю, что он заслуживает присвоения ученой степени кандидата филологических наук.

КРАТКАЯ РЕЦЕНЗИЯ

О плановой работе Казиты Мелитона «Ирон литературæйы истори (Æндидзæн дуг)», выполненная в 2011 году

Исследование Казиты М. написана на осетинском языке и представляет собой опыт (первый опыт!) обобщенного изложения истории осетинской художественной литературы с 1956 по 1985 годы. Автор считает, что предшествующие этапы истории осетинской литературы освещено в исследованиях Н. Джусойты и Ш. Джиккаева, его же опыт – продолжение этих трудов.

Автор на пространстве 3 авторских листов тщательно и довольно подробно обозревает все, что предшествует ему на пути исследования истории осетинской литературы в период возрождения (æндидзæн дуг). И лишь после этого приступает к изложению методологических особенностей своего труда и внутренней периодизации истории нашей литературы в 1956-1985 гг., т. е. в до перестроечное время.

Многие страницы исследования посвящены общей характеристике литературного процесса в это тридцатилетие. При этом характеристика сложная, многоаспектная, но основное направление мне представляется верным, важным и убедительным. Дело в том, что автор считает, что в литературном процессе в эти годы следует особенное внимание обращать на талантливое изображение правды общественной жизни человеческого характера в конкретных социально-исторических условиях. Это было поэтому временем возрождения традиций подлинного реализма в освещении действительности, временем откровенного отказа от официальной эстетики и так называемой теории бесконфликтности, лишавшей писателей возможности освещать ясно и остро подлинные многосложные противоречия нашей тогдашней общественной жизни.

Словом, Казиты Мелитон серьезно приступил к исследованию истории осетинской литературы. За важной и высокопродуктивный период ее развития –

1956-1985 год. И мне представляется, что мы будем иметь в конце завершения работы очень нужное практически и необходимое в осмыслении опыта нашей литературы в контексте истории народа исследование.

В качестве совета мне хотелось бы обратить внимание автора при подготовке книги к изданию после завершения на следующее:

1. Уделить больше внимания внутренней периодизации литературного движения в изучаемое тридцатилетие (1956-1985гг.);

2. При авторедакции опустить лирические отступления, чтобы в «Истории...» все было объективно-историческим не только по существу, и по стилю, по форме.

3. Знаю, что за общими обзорными главами последуют конкретные характеристики творчества наиболее успешных авторов. Хотелось бы серьезнейшим образом обсудить этот раздел, т. е. перечень портретных характеристик. Этот раздел вызовет особенно острое внимание к ним по изданию и надо заранее предвидеть все возможные реакции и отвести несостоятельные из них.

Исследование Казиты Мелитона по плану 2011 года считаю выполненным и достойным одобрения и принятия.

**Зав. отделом осет. лит-ры ЮОНИИ
им. З. Н. Ванеева**

подпись – Нафи Джусойты

15.XII.2011 г.

Мелитоны тыххæй загътой:

Фыссæг зоны, ныры æнамонд бонты куыд хъуыды кæнын хъæуы, уый. Зоны, худын кæм хъæуы, уым худын; зоны, кæуын кæм хъæуы, уым кæуын; цæссыг калын кæм хъæуы, уым цæссыг калын. Зоны, фæрæхойын кæм хъæуы, уым фæрæхойын йæ цыргъ фыссæгн сисæй, барæвдауын – йæ фæлмæн ныхасæй. Зоны хæлары æмæ знаджы, хæрзгæнæджы æмæ æвзæргæнæджы, фыдбылызхæссæджы æмæ Ирыстоныл æнувыдугæвæджы. Зоны, зæххы къорийыл ын æрмæстдæр иунæг Ирыстон кæй ис, уый. Нæ, нæ сæ дихтæ кæны Хуссар æмæ Цæгатыл. Куы фæзæгъы Хуссар Ирыстон, уæд ын уый у Цæгат Ирыстон дæр. Куы фæзæгъы Цæгат Ирыстон, уæд ын уый у Хуссар Ирыстон дæр. Фыдæй-фыртмæ зонджын адæймаг, æцæг фыссæг йæ райгуырæн бæстæ нукуы кодта дихтæ цыфæнды бæллæхыуавæрты дæр. Гъе, уымæн афтæ агайы зæрдæ Хъазиты Мелитоны чиныг...

ТЫДЖЫТЫ ЮРИ,

фыссæг

"РÆСТДИНАД", 1996. –

Мадымайрæмы майы 7-æм бон

ЦЫБЫР РЕЦЕНЗИ

Хъазиты Мелитоны чиныг "Ирон хæзна"-
йы тыххæй

Ацы хъæуæг чиныг арæст у 2 хайæ. Сæйраг – æмбисæндтæ, уæлæмхасæн – раздырд – авторы ныхас адæмон сфæлдыстады уацмысты нысаниуæгыл,

царды сæ ахадьндзинадыл иумæйагæй,¹
стæй сæ адæмæй куыд æмбырд кодта æмæ
йын периодикайы рухс куыд уыдтой, ууыл.

Чиныджы раздзырд фылдæр-фылдæр
публицистон нысæнттыл амад у, фæлæ йæ
авторы фæндиагæй ахæм у æмæ йын искæй
фæндонæй ивæн нæй. Уадз æмæ уæд ахæм.
Авторы цы фæндыд зæгъын, уый афтæмæй
дæр бæрæг у.

Æмбисæндты æхсæн дзæвгар ис вари-
анттæ, фæлæ уый дæр фауддзаг нæу: уадз
æмæ уыдон дæр уой нæ армы, баззайой
нæм æмбырдæй, науæд ма сын кæд уыдзæн
мыхуыры рухс фенын кæныны фадат.

Мæ хъуыдымæ гæсгæ, чиныг цæттæ у
мыхуырмаæ радтынмæ. Фæстæмæ хæцын ыл
нæ хъæуы. Цас раздæр фæн рухс, уыйбæрц –
хуыздæр. Чиныгкæсæг йемæ зæрдиагæй
базон-гæ уыдзæнис.

Ахæм чингуытæ, адæмон сфæлдыстадæй,
алы хатт дæр мыхуыр хъуамæ цæуиккой
рæстæгыл, уымæйдæр – хорз фæлгонц-
гондæй. Не ппæтæн дæр æнæмæнгхъæуæг
сты.

Æрмæст мæм ацы чиныджы тыххæй ис иу
фиппаинаг: хорз уаид, автор раздзырды куы
скæнид, йæ размæ ма цы чингуытæ уыдис,
æмбисæндты æмбырдгæндтæ, (Гаппойæ
Гæбæраты Никъалайы онг), уыдон кой, куы

¹ Адæмон сфæлдыстады нысануæгыл ныхас кæнын мæ хъуыдыйы
сæйраг нæ уыд (Авт.).

бафтауид ахæм ныхас уацы кæрон иу
абзацы, бынат дзы ис.¹

19.05.2012 аз

Мелитоны тыххæй загътой:

Мах æнæхъуаджы нæ фæдзурæм, Хъазиты Мелитонæн
а-фæстаг рæстæджы монографийы жанры цас бантыст, уый
йæхæдæг у иу зонадон институты фаг куыст.

ГÆБÆРАТЫ ЮРИ,
фыссæг

"ХУРЗÆРИН, 2011. –
кæрдæджы мæйы 26-æм бон

ЦЫБЫР РЕЦЕНЗИ

Хъазиты Мелитоны куыст, 2012 азы ХИЗИИ
нывæстмæ гæсгæ фыст – "Царды сусæг

¹ Æмбисæндты зонадон æгъдауæй кæй не 'взæрста, уый тыххæй нæ
бахынцызта рецензенты фиппаинаг – загъты Хъазиты Мелитон
(Чинныгаразæг.).

æххæстæй æнкъаргæйæ" (Цæрукъаты
Алыксандры поэзийыл афæлгæст)

Рецензи "цыбыр" хонын æрмæст уый
тыххæй, æмæ Хъазиты Мелитоны афæдзы
куыст у йæ иу хай стыр монографийон
куыстæн – "Нырыккон ирон литературæйы
истори"-йæн. Ацы азы куысты темæ фæ-
уыдзæн фыст фидæнмæ, 2013 азы кæронмæ.
Гъе, æмæ йыл уæд бæстон æртæрхон
кæндзыстæм.

Ныртæккæ дзы фыст æрцыд фыццаг хай –
æдæппæт 67 фарсы (3,5 авторон сыфы йæ
гуырахстæй). Æз æй бакастæн лæмбынæг
æмæ критикон хуызы. Мæ нымадæй дзы
æппæт дæр у нывыл. Ис мæм æрмæст иу
принципон фиппаинаг. Алыксандр, æцæгдæр
иттæг курдиатджын æмæ хæдхуыз поэт у.
Иртасæг дзы райгонд у æмæ йыл тæрхон
кæны уарзæгой зæрдæйæ, поэты сфæл-
дыстады аивтæй сæрыстыр уæвгæйæ. Гъе,
фæлæ, мæнмæ гæсгæ, дарддæры ныхасы
фæтыхджындæр кæнын хъæуы аналитикон
ахаст. Уацмыстæ æвзаргæйæ, уыдонæн аргъ
кæнгæйæ, иртасæн куысты, литературон
критичы ныхасæй уæлдай хъуамæ уа
аналитикон æрмæг. Стæй ма нымайын
хъæуы, поэт бæрæг национ литературон
контексты кæй архайдта, уый дæр.

Конкретон фиппаинаг дæр мæм ис
æрмæст иунæг. Иртасæг йæ куысты 13
фарсыл фыссы: "Алыксандр æмдзæвгæтæ
фыссын райдыдта хæрз чысылæй, уый
æнхъæл дзы куы ничи ма уыди, уæд..."
Æрхаста Алыкандрæн йæхи ныхæстæ: "Æз
æмдзæвгæтæ фыссын райдыдтон 5-æм

къласы..." Йæ фыццаг æмдзæвгæтæ рухс федтой... газет "Сырх Дигора"-йы 1933 азы".

Уæд Алысандрыл цыдис **15 азы**. Ахæм кары адæймаг "хæрз чысыл" нал вæййы.¹ Къоста нын уый куы амонь "Чи дæ?"-йы:

*Æхсæрдæсæмаздзыд –
Лæджы бындзæфхад, –
Æгæр дæр фæхъазыд,
Æгæр дæр фæбадт!*

Уый хуымæтæджы фиппаинаг у, фæлæ мæ фæнды, Мелитоны армæй бынтон æнæлаз иртасæн куыстытæ куы цæуиккой нæ аивдзырды, стæй нæ зонадон дзырды дунемæ. Æрмæст уый фæдыл зæгъын ахæм фиппаинаг.

Иу дзырдæй, Хъазиты Мелитоны иртасæн куыст 2012 азы нывæстмæ гæсгæ æххæст æрцыд akkaг æмвæзадыл æмæ гуырахстæй дæр, куыд æмбæлы, ахæм бæрцæй.

Хъазиты Мелитоны иртасæн куыст, 2012 азы нывæстмæ гæсгæ фыст, "Царды сусæг æххæстæй æнкъаргæйæ", у фæуд, æмбæлон зонадон æмвæзадыл арæзт æмæ æнæмæнг райсинаг.

Республикæ Хуссар Ирыстоны Уанеты Захары номыл зонадон-иртасæн институты ирон литературæ æмæ фольклоры хайады сæргълаууæг – *къухфыст*

Джусойты Нафи

¹ Фыссын хæрз чысылæй райдыдта, мыхуыр кæнын 15- аздыдæй (Авт.).

16.12.2012 аз

Мелитоны тыххæй загътой:

А фæстаг рæстæджы мæ зæрдæ æппæты тыхджындæр барухс дæу æмæ Алешы романтиæй. Мæ рæстæг мыл афтæ скадавар æмæ мын ныры онг нæ бантыст Дзерассæ æмæ Æхсары уарзты драмæ бакæсын... "Фæлдзæуæн рæстæг" кæсгæйæ лæг æппæты тынгдæр барайы, авторæн йæ аив дзырд йæ коммæ кæй кæсы æмæ йæ хатт жанглер дæр кæй фестын кæны, уымæй. Нырыккон прозæ чиныгкæсджытæм йе ´ргом здахы дзырды феномены фæрцы, хабæрттæ дзурыны дæсныад дыккаг планмæ ахызт. Æниу, уыцы дыууæйæн æнæкæрæдзи уæвæн нæй: хабар никæй хъæуы, йæ мидæг дзырд æххæст куынæ æрттива æмæ зæлланг куынæ кæна, уæд. Хабар цымыдисон у, дзырды хуызтæй нывгонд куы уа, уæд. Ды йе "срæсугъд кæнынмæ" нæ тырныс, тых æм нæ хæссыс æмæ ма, æгæрыстæмæй, кæрæдзимæ æгæр дæр сүæндон стут... Фыссæджы дæсныад у, дзырды æрдзон уавæр куыд фæфиппайы æмæ йыл йæ хъуыды куыд сбийы, уымæ гæсгæ.

БУЛКЪАТЫ МИХАЛ,

фыссæг

Хъазиты М. Историйы азхынцæг. –
Цхинвал, 2019. – 237 ф.

КАЗИЕВ (КАЗИТЫ) МЕЛИТОН
Резоевич
(10. 11.1948)

Поэт, прозаик, драматург, переводчик, литературовед и общественный деятель, лауреат премии им. К. Л. Хетагурова (2010, РЮО), заслуженный деятель культуры РЮО.

Мелитон Казиев (Казиты) родился в с. Ногкау Южной Осетии.

Учился в начальной школе с. Верхний Отрев, а в 1964 г. окончил неполную среднюю школу с. Верхний Черо. В том же году продолжил учебу в Ксуисской средней школе. В 1966 г. поступил на осетино-иностранный факультет Юго-Осетинского государственного педагогического института.

После окончания института Мелитон Казиев стал работать в редакции газеты «Советон Ирыстон» (ныне – «Хурзæрин») корректором, переводчиком, литработником. С 1981 г. он – редактор, затем старший редактор книжного издательства «Ирыстон». В 1990 г. избран председателем Союза писателей Республики Южная Осетия.

В 1994 – 1995 гг. по совместительству был назначен директором государственной телевизионной компании «Ирыстон». В 1996 г. был избран депутатом Парламента РЮО, по совместительству – председателем Комитета парламента РЮО по культуре и средствам массовой информации, также заместителем Председателя Парламента – до 1 июля 1999 г.

В 2009 г. Мелитон Резоевич вновь избран депутатом Парламента РЮО. Также

по совместительству он является доцентом, преподавателем осетинской литературы кафедры осетинского языка и литературы ЮОГУ, ныне – профессор, стр. научный работник ЮОНИИ.

Стихи и рассказы М. Казиев начал печатать на страницах газет и журналов со школьной скамьи. Первый сборник его рассказов «Звучит песня» увидел свет в издательстве «Ирыстон» в 1971 г.

В разные годы были напечатаны его произведения «Алмас» (повести, рассказы), «Переходный период» (роман), «Сердце девушки» (повести, рассказы), «Осетия, опаленная войной» (поэзия, проза, публицистика), «Верю Человеку» (повесть, новеллы), «Боль» (стихи, поэма) и многие другие.

Мелитон Резоевич издал более 70 книг. Из них шесть написаны для детей, а такие, как «Поэма об Осетии и осетинах», "Кудрявое слово", «Мир поэта», «Коста», «Сквозь слезы», "Тихий разговор", "Свобода – дорожке жизни", "История осетинской литературы" в 6 т., "Песнь любящего сердца", "Нафи" и многие другие – монографии. Является автором более двадцать пять монографий. С 2009 г. издал несколько томов литературно-критических произведений.

Главными темами произведений Мелитона Казиева являются родина, свобода, судьба современника, любовь. Его перу принадлежит первый осетинский роман о студенческой жизни «Переходный период».

Во многих художественных произведениях писатель изображает тяжелую судьбу своих современников. Его герои мужественны и всегда находят выход из труднейших ситуаций.

Книга «Осетия, опаленная войной» написана о трудном, трагическом времени грузино-осетинской войны, а книга «Боль» посвящена Бесланской трагедии.

По пьесам Мелитона Казиева «Счастье сына» и «Кот-царь» на сцене Юго-Осетинского театра были поставлены спектакли.

Он перевел на осетинский язык «Десять рассказов» Нодара Думбадзе (1986), рассказы «Первая любовь» Владимира Амлинского (1987), Нико Ломоури «Маленькие друзья» (1990), рассказы и пьесу «Три сестры» А. Чехова (1992) и др.

По переводам М. Казиева на сцене Юго-Осетинского драмтеатра поставлены спектакли «Продай мне мужа своего» М. Задорнова, «Золушка» А. Баранова, «Фуэнте Овехуна» Лопе де Вега. Также перевел «Дон Жуан или Каменный гость» Мольера, «На краю неба» Виталия Асовского и Линаса Мариуса, «Он, она, окно, покойник» Рэя Куни и другие произведения.

Многие стихи, рассказы, повести и роман «Переходный период» писателя переведены на языки других народов. В печати появляются отдельными изданиями.

Награжден медалью «В ознаменование десятилетия Республики Южная Осетия», орденами "Дружба народов" и "Орденом Почета".

Сочинения: Зæлы зарæг: радзырдтæ.- Цхинвал: Ирыстон, 1971.- 115 ф. (Звучит песня); Уарзтмонц зæрдæты кадæг. Уацаутæ.- Цхинвал, 1976 (Поэма о любящих сердцах); Æнæ фæхудгæ, æнæ фæкæугæ: уацаутæ.- Цхинвал: Ирыстон, 1979.- 242 ф. (Без смеха, без слез); Алмас: уацаутæ, новеллæтæ. - Цхинавал, 1982; Рувийы балц: радзырдтæ сывæллæттæн.- Цхинвал: Ирыстон, 1983. - 111 ф. (Приключения Рувии); Фæлдзæуæн рæстæг: роман, уацау.- Цхинвал: Ирыстон, 1985.- 299 ф. (Переходный период); Переходный период: роман, рассказы.- Цхинвал, 1987; Дзыхыкъæбæл: радзырдтæ сабитæн.- Дзæуджыхъæу, 1987 (Остроумный); Дæ сау чызг: æмдзæвгæтæ, аргъау сабитæн.- Цхинвал, 1988 (Твоя черноокая); Чызджы зæрдæ: уацаутæ, радзырдтæ.- Цхинвал: Ирыстон, 1989.- 353 ф. (Сердце девушки); Окрос саламури: уацаутæ.- Тбилиси, 1989 (Золотая свирель); Гæдыла-паддзах: пье-сæтæ.- Цхинвал: Ирыстон, 1990.- 84 ф. (Кот-царь: сказки); Хæстарыд Ирыстон: æмдзæвгæтæ, радзырдтæ, публицистикæ. - Цхинвал: Ирыстон, 1995.- 312 ф. (Осетия, опаленная войной); Алдымбыд: æмдзæвгæтæ. - Цхинвал, 2000 (Тесьма); Хуры фырттæ: æмдзæвгæтæ.- Цхинвал, 2000 (Сыны солнца); Саг: æмдзæвгæтæ сабитæн. - Цхинвал, 2000 (Олень); Æппæлой

мыст: æмдзæвгæтæ сабитæн. – Дзæуджыхъæу, 2002.– 24 ф. (Хвастливый мышонок: сказка); Рис: æмдзæвгæтæ, кадæг.– Цхинвал, 2005 (Боль); Агууæндын Адæймагыл: новеллæтæ, уацау. – Дзæуджыхъæу: Ир, 2006. – 271 ф. (Верю человеку); Къæбæлдзыг ныхас: монографи. – Цхинвал, 2006 (Кудрявое слово); Ир æмæ ироны кадæг: монографи. – Цхинвал, 2006 (Поэма об Осетии и осетинах); Агусты къæсæрыл: монографи. – Цхинвал, 2007 (На пороге века); Поэты дуне: монографи. – Дзæуджыхъæу, 2008. – 207 ф. (Мир поэта); Хъарæгæй заргæ: монографи. – Дзæуджыхъæу, 2009. – 222 ф. (Сквозь слезы); Нæ ис, нæ бис: литературон-критикон уацмыстæ. 1-аг чиныг.– Цхинвал, 2008. – 480 ф. (Наше богатство: литературно-критические статьи); Къоста: монографи. – Дзæуджыхъæу, 2009. – 207 ф.; Агустон сагъæс: поэзия, проза, публицистика. – Дзæуджыхъæу, 2010.– 159 ф. (Вечная дума); Нафи 1-аг чиныг: монографи.– Дзæуджыхъæу, 2010...

Литература: Иккаты Вл. Фыццаг лауыз // Советон Ирыстон. – 1972 (Икаев В. Первый блин); Булккаты М. Алмасы æмбисæндтæ / Булккаты Михал // Фидиуæг. – 1984. – № 9. – Ф. 79 – 83 (Булккаты М. Приключения Алмаса: о повести Казиева Мелитона «Алмас»); Тьджыты Ю. «Хæстарыд Ирыстон» // Рæстдзинад. – 1996. – 18 июля; Пухаев А. Многостороннее дарование // Южная Осетия. – 1998. – № 93; Дзугаев К. Наш славный

соотечественник // Южная Осетия. – 1998. – № 93; Кабисов З. Писатель, общественный деятель // Южная Осетия. – 1998. – № 93; Плиты Ф. Курдиат æмæ хæлæг // Хурзæрин. – 1999. – № 49; Къæбысты З. Амондджын къахбавæрд // Хурзæрин. – 1999. – № 49; Уанеты Вл. Фæндзай азы сæрты // Хурзæрин. – 1999. – № 49 (Ванеев В. Через пятьдесят лет); Годжыцаты Н. Хæрамзæрдæ адæймаг æмæ сыгъдæгуд цæрагой // Фидиуæг. – 1999. – № 6; Гæбæраты Т. Хуры тынты алдымбыд // Хурзæрин. – 2001. – № 27 (Габараев Т. Венок из солнечных лучей); Дзуцаты З. Ахсызгон фембæлд // Ногдзау. – 2003. – № 2 Дзудцаева З. Приятная встреча; Хуриты Г. Чи тыхджындæр у // Хурзæрин. – 2005. – № 60; Къæбысты З. Стихвæлыст хъарæг // Хурзæрин. – 2005. – № 67; Абайты Э. «Лæджы риуы ныммарæм сырды» // Рæстдзинад. – 2005. – № 157; Гæбæраты Ю. Бонхуыздæры рухс / Гæбæраты Юри // Хурзæрин. – 2006. – № 30 (Габараев Ю. Свет завтрашнего дня); Къæбысты З. «Къæбæлдзыг ныхас» // Хурзæрин. – 2007. – № 1; Гæбæраты Ю. Лæджы фарн сæрыстырæй кæм цæры, уыцы дуне // Хурзæрин. – 2008. – № 42 (Габараев Ю. Там, где фарн человека в почете); Гæбæраты Ю. Фæлдзæуæн рæстæгæй бæрзон кармæйы зиуон / Гæбæраты Юри // Хурзæрин. – 2008. – 8 нояб. – Ф. 6 – 7 (Писатель переходного периода); Кокайты Т. Аергом фыстæг юбилярмæ // Рæстдзинад. – 2008. – 22 нояб.; Хурзæрин. – 2008. – 3 дек. (Кокаев Т. Открытое письмо

юбиляру); Джусойты Н. Дыууæ дзырды ацы чиныг æмæ йæ авторы тыххæй // Хъазиты М. Поэты дуне.- Дзæуджыхъæу, 2008 (Джусойты Н. Два слова о книге и ее авторе); Джиеова У. Писатель своего времени / Ульяна Джиеова // (Бонварнон) Южная Осетия.- 2008. - 20 дек.; Цхуырбаты Л. Лæджы цардæй царгæйæ - кады фæндагыл / Цхуырбаты Ларисæ // Хурзæрин. - 2008. - 10 дек. (Цхурбаева Л. Славный путь ученого); Гæбæраты Ю. Гъе, æмæ, табу Хуыцауæн! / Гæбæраты Юри // Хурзæрин. - 2009. - № 64; Безаты Ф. Ирон литературæйы æнтыст // Хурзæрин. - 2010. - 13 окт. (Бецаева Фариза. Успех осетинской литературы: о творчестве М. Казиты)...

2015 г.

"Писатели Осетии",
Владикавказ, 2015. – С. 500 -503.

Мелитоны тыххæй загътой:

Зонады къабазы Мелитон арф балæггæрста, уæхскуæзæй бавнæлдта ирон литературæйы истори иртасынмæ. Ам ын бантыст 5 чиныджы рауадзын. Уыцы чингуытæм дзæвгар æрцъид хаст нæ фысджытæй. Ныфс нæ ис, нæ фысджытæй ма бирæты кой кæй ракæндзæн. Ныффыста сæрмагонд чингуытæ Къостайыл, Гафезыл, Нафийыл, Камалыл... Кусы Шамилы тыххæй чиныгыл.

ПЛИТЫ ГАЦЫР,
профессор

"Рæстдзинад", 2018. –
Джиуæргубайы мæйы 8-æм бон

ЦИНЫ БОН

(Раныхас Мелитоны райгуырдыл 65 азы юбилейы 2013-æм азы Джиужргуубайы мæйы 12-æм бон)

Раст уын куы зæгъон, уæд æз абон ардæм æрбацыдтæн хъусынмæ. Уымæн æмæ, цæмæй ахæм фембæлды æцæг æмбæлон ныхас зæгъай, уый тыххæй хи хъæуы цæттæ кæнын. Фæлæ Мелитоны рагæй зонын. Стæй иумæ кусæм. Æмæ зæгъинаг цы дæн фыццаджы-фыццаг, уый – мæнæ нæ Республикæйы разамонæг Леонид Харитонович афтæ кæй загъта, зæгъгæ, мах ардæм æрбацыдыстæм "шин кæнынмæ", уымæй хуыздæр, æвæццагæн, ницы æрымысдзыстæм, ацы изæрæн йæ сæйраг нысан цы у, уый зæгъынæн – цин кæнын.

Цин кæнæм хорз лæгыл. Цин кæнæм хорз поэтыл. Цин кæнæм хорз прозаикыл. Æмæ уый у стыр хъуыддаг. Чи зоны, уымæй хуыздæр ницы æрымысдзæстæм, уымæн зæгъын æмæ кæд сахуыр уæм, зæгъгæ, цы нæм ис нæ кæстæртæй дзæбæхæй, ууыл куы уæм цин кæнынхъом. Цас кæстæр уа æмæ йæхи равдиса хорз, ууыл тынгдæр цин кæнæм. Зæронд лæгыл ма фæнды цин кæн, фæнды – нæ. Æз æй зонын, Къоста æнкъард ныхæстæ цæмæн загъта. Зæгъгæ:

Зонын, – æфсæрмæй кæудзыстут,
Бавæрдзыстут мын мæ мард,
"Рухсаг у, рухсаг, – зæгъдзыстут, –
Ницæмæн уал уыд дæ цард!"

"Ницæмæн уал уыд дæ цард!" –
фæдзурынц зæронд лæгæй. Уый охыл мæм
ахæм хъуыды ис: цæй, закъон райсæм,
цæмæй юбилейтæ бæрæг кæнæм уæртæ
дыууиссæдз азæй цыппарыссæдз азмæ.
Стæй лæг базæронд вæййы æмæ афтæ фæ-
хъуыды кæны, зæгъгæ мæ сфæлмæцы-
дысты æмæ цин кæнынц, ома, тагъддæр
афардæг у æмæ дæ фервæзæм.

Цæмæй афтæ ма дзурæм, уый тыххæй
зæгъын. Фæлæ Мелитон йæ тæккæ лæджы
кары ис. Æмæ йыл цин кæнæм.

Тынг мæ фæнды, уыцы цин кæнын
цæй тыххæй у, уый-иу дзæбæх куы
æнкъариккам æмæ-иу æй куы зониккам.
Фыссæгæн та йæ сæйраг мæт уый у – исчи
мæ кæсы æви нæ?

Куы ничи дын кæса дæ чингуытæ, уæд
цы уынгæджы дæ сæр фæцис, цæуыл
сæттыс дæ сæр? Кæд дæ исчи кæсы, уæд
уый чи у, кæцæй у – æцæг чиныгкæсæг у
æви нæ?

Мæн афтæ фæнды, цæмæй мах зонæм,
Мелитон цы ныффыста, уый æцæг
кæсынаг у.

Йæ алы æмдзæвгæ, йæ алы уацмыс ын,
чи зоны, нæ хъуыды кæнын, фæлæ йын
йæ сæйраг чингуытæ иууылдæр кастæн.
Бæргæ зæронд лæг алцæуыл нал фех-
хæссы, фæлæ сæ уæддæр хъуамæ зонæм.

Мелитон æцæг курдиатджын лæг у æмæ хъуамæ зона, зæгъгæ, цин мыл кæнынц мæ курдиаты тыххæй. Æмæ уæд ноджы хуыздæр уыздæнис, ноджы рæсугъддæр...

Мæнмæ хорз кæсы ноджыдæр уый, æмæ Мелитон канд курдиатджын нæу, фæлæ курдиат хъуамæ уа куыстхъом. Кусынхъом куынае уай, уæд курдиат йæхæдæг бахус уыздæнис, æндæр ницы.

Чи зоны, иу-дыууæ æмдзæвгæ ныффиссай, фондз дæр фæуæнт, дыууæ чиньджы дæр фестæнт, фæлæ Мелитон ныр æнаæхъæн библиотекае ныффистæ æмæ цæмæй уыйбæрц уацмыстæ сфæлдисай, уый тыххæй хъуамæ уай куыстхъом, куыстуарзон!

Мелитон у тынг куыстхъом æмæ йæ курдиат уымæ гæсгæ уæрæх æвдисы, чи йæ кæсы, уыдонæн.

Чи йæ нæ кæсы, уыдонæн нæ дæр Мелитоны аххос у, нæ дæр мæн аххос у. Йæхи аххос у, чи йæ нæ кæсы, уымæн.

Гъе-мæ, мæ дыккаг фæндиаг уый уыздæнис, цæмæй Мелитоны уацмыстæ кæсæм æмæ сæ зонæм. Уый нæхицæн хуыздæр уыздæн.

Мелитонæн уый уæлдай нæу. Уымæй Мелитон хуыздæр нæ фæуыздæнис, æрмæст ын æхсызгон уыздæнис, æндæр. Махæн уыздæн хуыздæр – цас фылдæр зонæм курдиатджын уацмыстæ, уыйбæрц нæ зæрдæтæ рæсугъддæр уыздысты, нæ удты конд та – хъæздыгдæр.

Фæнды ма мæ зæгъын уый дæр æмæ, Мелитон у ахæм лæг æмæ, исты хорз

уацмыс куы феңы, уæд ын ваййы æхсызгон. Æмæ уый фысджытæм стæм у.

Блок кæддæр афтæ, зæгъгæ: "мы друг другу враждебны", – уый фысджытæй дзырдта, æмæ уый та ууыл баст у, æмæ фыссæг уæддæр йæ куыст фæкæны иунæгæй. Æмæ йæ хиуарзондзинад чи у, уый ахæм свæййы – йæхицæй фылдæр иннæты хъуыды дæр нал фæкæны.

Æмæ æз хъуыды кæнын иу ирон фыссæджы, – цы йæ æмбæхсæм, уый уыд Дæбе Мамсыраты, – дзæбæх прозаик, курдиатджын прозаик. Æмæ иухатт, иуцалдæр уыдыстæм, æмæ уый дзуры: "Æз ирон фысджытæй тарстæн æрмæстдæр Дзесты Куыздæгæй".

Мæнмæ диссаг фæкастис, зæгъын, уый та куыд у, фыссæг фыссæгæй куыз хъуамæ тæрса, цыхуызæн ныхæстæ кæныс?

"– Æмæ уый не 'мбарыс?"

Зæгъын, нæ йæ æмбарын.

"– Цæмæй-цæ, уый, гæнæн уыдис, мæнæй хуыздæр ныффыстаид."

Ууыл хъуамæ цин кæнай! Тæрсын дзы нæ хъæуы, фæлæ йыл цин кæнын хъæуы, Мелитонау – æгайтма, исчи дæуæй хуыздæр ныффыста.

Æз разы дæн иу хъуыддагыл – Ирыстоны фысджытæ иууылдæр мæнæй хуыздæр куы фыссиккой, æрмæст-иу мæн дæр искуы куывдмæ семæ куы бауадзиккой. Æндæр мæ ницы хъæуы.

Гъемæ нæ ахæм амонд уæд, нæ фысджытæн чысылгай искуы куыздæр сахуыр уайккам аргъ кæнын, сæ куыстыл цин

кæнын, цæмæй сын ноджы фылдæр æнтыса.

Гъемæ, Мелитон, дзæбæхæй цæр, цæмæй дын ноджы тынгдæр æнтыса æмæ, мæ цахъхъæн куы суай, уæд куыд дзурай, зæгъгæ, мæнæн бирæ чиныгкæсджытæ ис.

2013 аз

Мелитоны тыххæй загътой:

"Мелитон æрмæст хорз фыссæг нæу, фæлмæ ма у ахæм зонадон кусæг, литературæиртасæг дæр. Иухатт, Нафийыл фыстон юбилейон уац æмæ йæ афтæ фæдæн, ома, искуы ма нæм разындзæнис Нафийы хуызæн фыссæг æмæ ахуыргонд. Абон æз дызæрдыг нæ кæнын, Нафийы хуызæн фыссæг æмæ ахуыргонд Ирыстонæн кæй у Хъазиты Мелитон».

ХОЗИТЫ БАРИС,
ф. з. к., ЦИПУ-йы доцент,
газет "Рæстдзинад"-ы
редактор

"Хурзæрин", 2016. –
кæрдæджы мæйы 21-æм бон

КРАТКИЙ ОТЗЫВ

о работе Казиты Мелитона "Лирикæ – зæрдæйы сусæг дуæрттæ гомгæнæг", выполненной по тематическому плану Юго-Осетинского НИИ им. З. Н. Ванеева на 2014 год

В исследовании Мелитона Казиты подробно и строго аргументировано анализируется поэзия известного и признанного писателя Дзугаева Георгия (1911 – 1985 гг.).

Как исследователь сам говорит: "Талант Георгия Дзугаева ярко раскрылся в его послевоенных изданиях. Его любимыми темами были любовь к Родине, к родной природе, героический труд и богатый духовный мир современника – строителя будущего. Язык произведений лаконичен, прост и доходчив".

Предмет исследования автор знает во всех подробностях и всесторонне, т. е., как его новые и активно функционирующие стороны, так и некоторые устаревшие со временем черты искусства писателя. И это сделано спокойно и убедительно.

Читатель остается поклонником лучших произведений поэта Георгия Дзугаева и самых талантливых особенностей его поэтического искусства, обогатившего нашу художественную кладовую – достижения

нашей национальной поэзии в середине прошлого столетия".

Научная работа Мелитона Казиты завершена, выполнена на высоком научном уровне. Читатель научного труда сразу заметит, что автор потрудился по совести. Предлагаю одобрить и принять ее как добротное и по качеству и по объему историко-литературное исследование.

Автору данной работы могу подсказать одно предложение: когда этот труд будет включен в контекст "Истории осетинской литературы (1956 – 2000)", то добавить хотя бы несколько страниц о связях наследия поэта с конкретикой нашего литературного процесса во второй половине XX века. Творчество нашего писателя крепкими нитями связано с ним.

Заведующий отделом осетинской
литературы Юго-Осетинского НИИ
им. З. Н. Ванеева – *подпись*

Нафи Джусойты

18.12.2014

Мелитоны тыххæй загътой:

*Сæрмагондæй фæгкæстæн йæ чиныг "Цатыр".
"Цатыр"-ы ис бирæ... тынг бирæ хорз æмæ тынг хорз
уацмæстæ. Адæймаджы зæрдæ сæ рух кæны. Куы сæ
кæсай, уæд дæ æфтауынц фидæгныл сагъæс кæныныл.*

*Мелитонмæ æз хæлæг кæнын... Мæнæ "белая
зависть" кæй хоныни, афтæ йæм хæлæг кæнын, уыйбæрц
хорз хуыддæгтæ аразын æмæ йын æппынæдзых кусын
кæй æнтысы, уый тыххæй...*

ХОДЫ КАМАЛ

Ирыстоны адæмон поэт, Къостайы
номыл премийы лауреат

Хурзæрин, 2016. –
кæрдæджы мæйы 21-æм бон

РЕЦЕНЗИЯ

на исследовательский труд Казиты Мелитона Резоевича о творчестве талантливого осетинского Поэта Хазби Дзаболова «Правда – в жизни и в искусстве», выполненный по плану Юго-Осетинского НИИ им. А. Н. Ванеева на 2015 год

Работа Казиты Мелитона – монографическое описание жизни и творчества Хазби Дзаболова, нашего известного поэта, ушедшего из жизни в разгар своей творческой деятельности в пушкинском возрасте.

Монография композиционно не поделена на главы, но в подзаголовки точно фиксирует основное содержание исследования. Эта – «Сиротская судьба и обстоятельства жизни» поэта. Время труда и взросления. Воин справедливости. Гражданская лирика поэта». Здесь перечислено все композиционные разделы монографии в их последовательности. И все же, думается, при подготовке исследования к изданию будет лучше всем композиционным частям дать самостоятельные названия, чтобы облегчить их усвоение рядовым читателям.

Монография написана обстоятельно, произведения поэта прочитаны внимательно и верно. Трактовка их вполне приемлема, ибо Соответствует истинному смыслу произведений. Слишком восторженный тон авторской речи тоже простителен, так как о Хазби Дзаболова в нашей критике нет пока соответствующей достоинству творчеству поэта идейно-эстетической оценки.

Данная монография Мелитона Казиты, написана по плану института на 2015 года, вполне соответствует и плану и достоинству объекта исследования. По общему (более четырех авторских листов) и качеству изложения она не только приемлема, но заслуживает высокой оценки.

Замечаний у меня по существу нет, кроме сказанного по композиционной структуре. Можно добавить лишь одно. Автор монографии отмечает склонность поэта к образованию новых слов-имен – прилагательных и существительных. Однако они порой далеки от законов словообразования в нашем языке, более схожа с русским словообразованием. На это стоит обратить внимание, чтобы отвлечь наших молодых от случайного словотворчества.

Считаю: Казиты Мелитон честно выполнил свою плановую работу на 2015 год.

Заведующий отделом осетинской
литературы Юго-Осетинского НИИ
им. З. Н. Ванеева – *подпись*
Нафи Джусойты

22.12.2015 г.

Мелитоны тыххæй загътой:

Мелитон, ацы чиниджы кæд исты хорзæй ис, уæд æрмæстдæр уый тыххæй, зæххыл дæ хуызæн æмгæрттæ кæй цæрынц.

ГУЫЦМÆЗТЫ АЛЕШ,

фыссæг

Роман "Дæ уды фарн"-ыл

фыст арфæйæ – 19.01.1986

НАФИЙЫ ЧИНГУЫТÆ – МЕЛИТОНÆН

Нафи ирон удæгас фысджыты тыххæй æппæлæн ныхæстыл чъынды уыдис. Монографитæ дæр мард фысджытыл – классиктыл фыста. Æмбисондæн баззад, Мелитоны 2016-æм азы, 9 июлы Цæгат Ирыстоны зонадон библиотекæмæ авторон изæрмæ куы фæхуыдтой, уæд Ходы Камалимæ президиумы сæ ныхас.

Нафи дæр уыдис фембæлды æмæ Камал Мелитоны хъусы бадзырдта: "Кæс-ма, Нафийæ цæмæй уæлдай æппæлд мацы сирвæза, уый тыххæй та исты æфсон куыд ссара".

Æцæгдæр, Нафимæ дзырды бар куы æрхаудта, уæд рахызт адæмы размæ æмæ, арф ныхъхъуыдыгæнгæйæ, райдыдта дзурын:

– Мелитоны тыххæй, куыд адæймаг, афтæ дæр, куыд фыссæг æмæ ахуыргонд, афтæ дæр бирæ ахсджиаг æмæ æппæлæн ныхæстæ ис фæдзурæн, дзургæ дæр сæ кæнут, фæлæ мыл йæхæдæг цалдæр

чиныджы ныффыста, æмæ мæнæн мæ дзурæнтæ æхгæд сты – æз дзы куы æппæлон, уæд исчи ахъуыды кæндзæнис, ома, кæсут, сæ кæрæдзи стауынц...

Камал уый куы фехъуыста, уæд йæ хъæлæсыдзаг ныххудт: "Ха-ха-ха!.. Нæ дын загътон, исты æрымысдзæнис?!"

Фæлæ-иу Нафи дæр адæймагмæ йæ ахаст уæддæр йæхимæ гæсгæ истыхуызы равдыста. Мелитонмæ йæ ахаст бæрæг æргомæй зынд, йæ чингуытæ-иу ын зæрдæхæларæй куы фæлæвар кодта, уæд дæр.

Ам дзы скæндзыстæм иу-цалдæры кой:

Мелитонæн,

кæстæрдзинад æмæ æфсымæрдзинады тыххæй, стæй ма кæсыны тыххæй дæр, уæдæ, куыд?

Дæхи Нафи

31.III.80 аз.

Дилоги

"Сырдоны цæссыгтæ"-йы

1-аг чиныгыл.

Мелитонæн

зæрдиагæй – йæ фыдæбон дзы бирæ ис.

Нафи

27.IV.90 аз.

Роман
"Залты мит"-ыл.

Мелитонæн,
мæ рагон редактор æмæ сæрылхæцæгæн
зæрдиагæй.

Нафи

3.XII.2003 аз.

Литературон-критикон
уацты чиныг
"Книга друзей"-ыл.

Мелитон,
æгæр мæ сбуц кодтай, æмæ дын цæмæй
зæгъон бузныг, уымæн ницы зонын...

Мæнæ мын ацы чиныг рауагътой нæ
хæлæрттæ Тотрадз æмæ Сергей, æмæ йыл
дæхи ма атигъ кæн.

Дæхи Нафи

27.XI.2005 аз

Дилоги
"Сырдоны цæссыгтæ"-йыл.

Мæ сæрхъуызой кæм дæ, уым дын ацы
чиныг дæр кæсын хъæудзæн, цы бон дæ и!
Будь всегда на коне!

Дæхи Нафи

3.XI.2007 аз

Æмдзæвгæты æмбырдгонд
"Хæрзбон, ссæдзæм æнус"-ыл.

Мелитонæн
Грицкойы тыххæй чиныг.
Бирæ цыдæртæ ма йæм хъуыди
бафтауын, фæлæ нæ фæбедзитт дæн, хатыр!
Куы дæ вдæла, уæд ыл дæ цæст рахæсс.
Нафи

30.6.2009 аз

Монографи
"Поэты хивæнд"-ыл.

Мелитонæн
мæ дзымандытæ Къостайы тыххæй зæр-
дæбынæй.
Чысыл лæвар дæр уæддæр лæвар у æмæ
йæм кæсын дæр афтæ хъæуы.

Нафи

5.XI.2009 аз

Литературон-критикон
уацты æмбырдгонд
"Иры хур ыскасти Нарæй"-ыл.

Мелитон,
кастæ йæ, фæлæ ног уагъдæй уæд дæ
чиныгдоны.

Нафи

17.XI.2010 аз

Роман

"Фыдæлты туг"-ыл.

Мæ кæстæр, мæ хæлар Мелитонæн
зæрдиагæй мæ уырыссаг дзымандытæ.
Цæр, у æнустæм!

Нафи

20.XII.2011 аз

Литературон-критикон

уацты æмбырдгонд

"Книга друзей и наставников"-ыл.

Мелитонæн мæ рагон куысты бызгъуыр.
Нафи

4.7.2012 аз.

Монографи

"Ирон прозæйы фæндаг:

таурæгъæй – романмæ"-ыл.

ФÆСНЫХАСЫ БÆСТЫ

Мæ куыстмæ гæсгæ мæ æрвылбон дæр бар-æнæбары хъæуы чингуыты сæр. Æппынæдзух æмбæлын алыхуызон литературæйыл. Адæймаджы куыннаæ æфтауынц хъуыды кæныныл. Уæлдайдæр, нæ аив литературæйы классикты сфæлдыстад.

Æмæ фæзæгъын мæхицæн: цæмæннæ нын ис фадат, зонæм сæ алцы дæр? Ирон чиныгкæсæджы цæмæннæ амонынц йæ уавæртæ, нæ фысджытæй чи цæуыл хъуыды кодта – цæуыл рыст, цæмæй рад, уыдонимæ, куыд æй фæнды, афтæ зонгæ кæна?

Ацы чысыл æмбырдгонды мæ æппæты фыццаг сæхимæ æркæсын кодтой Нафийы лæвар чингуытæ. Номхуындæй – йæ дзырдты аууон-иу кæй бамбæхста, уыцы цинтæ æмæ æрхæндæг зæрдæйы уаг.

Уыйфæстæ æрцыд мæ хъуыдымæ, Хъазиты Мелитоны тыххæй цы загъта, уыдонæй, мæ къухы сæ цы бафтыд, уыцы

хъуыдытæ хронологион æгъдауæй
кæрæдзийы фæдыл равæрын.

Афтæмæй мæм фæкастысты чысыл
чиныджы хуызæн. Уымæйдæр мын бирæ
цæмæйдæрты сты цымыдисон. Стæй
æрмæст мæнæн нæ.

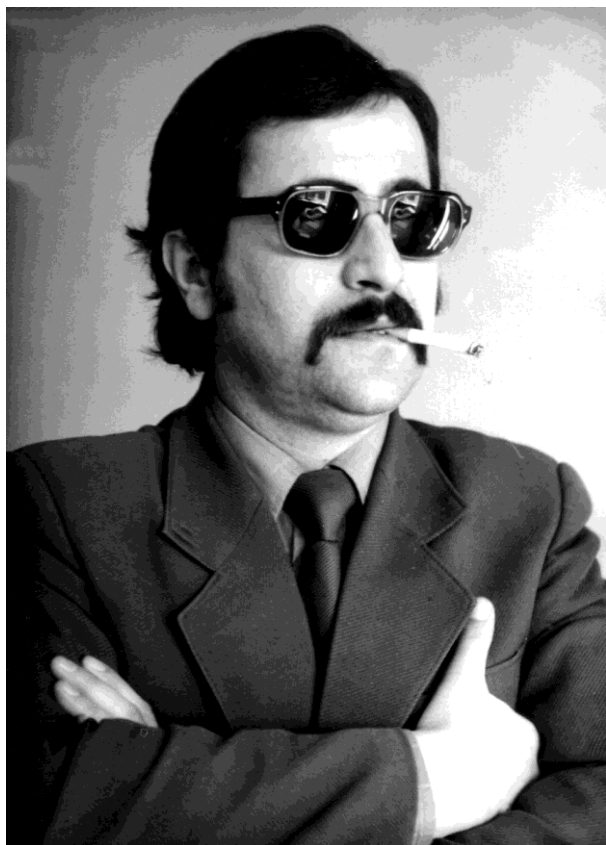
Кæд ма сæ исчи байрайа, уæд – табуафси.

Ч и н ы г а р а з æ г .

С æ й р æ г т æ

Ймаг, курдиатджын фыссæг	9
Уадын дз	11
Эды...	15
Дия (об "Осетинском кладе")	19
Рецензи ("Къæбæлдзыг ныхас"-æн)	22
Краткая рецензия (О "Поэтике Нигера")	23
Заключение (О диссертации)	26
Из выступления Н. Г. Джусойты	30
Краткая рецензия ("Ирон литературæйы истори"-йы "Æндидзæн дуджы" тыххæй)	31
Цыбыр рецензи ("Ирон хæзна"-йæн)	34
Цыбыр рецензи ("Царды сусæг æххæстæй æнкъаргæйæ"-йы тыххæй)	36
Казиты (Казиев) Мелитон Резоевич	39
Цины бон	46
Краткий отзыв	51
Рецензия (Дзуццаты Хадзы-Муратыл	

зонадон уацы тыххæй)	53
Нафийы чингуытæ – Мелитонæн	55
Фæсныхасы бæсты	60

Ләппу-ләджы хъал бонты

Нафи æмæ Мелитон

Нафи æмæ Мелитон Ирыстоны фысджыты II-аг
Съезды

Джусойты Нафи, Ходы Камал, ДзасохтыМузафер,
Хъазиты Мелитон æмæ Хуыгаты Сергей

Хъазиты Мелитон, Джусойты Нафи, УататыЗелим,
йæ хæлар æмæ Кокайты Тотрадз

Мелитон Тототы Ленæ æмæ Джусойты Нафимæ

Ирыстоны фысджыты II-аг Съезды Президиум:
Ходы Камал, Тыбылты Леонид, ХъазитыМелитон,
Джусойты Нафи æмæ Хъуылымбегты Доменти

Бестауты Гиуæргийы ингæны уæлхъус Хъазиты
Мелитон, Харебаты Леонид, Цыбырты Людвиг,
Ходы Камал, Джусойты Нафи æмæ Плиты Феликс

Къостайы цыртмæ дидинджытæ хæсгæйæ

Тототы Алена, Годжыцаты Нелли, Мелитон,
Цхуырбаты Мери  м  Тототы Лена

Дзасохты Музафер, Ходы Камал, Мелитон, Хуыгаты
Сергей аэмæ Цыбырты Людвиг

Мелитоны 65 азы юбилей

Мелитон Зонадон иртасән институты

Лондоны уынджы

Хъазиты Мелитон

Мелитон, Коцты Жаннаэ, Нафи æмæ Тедеты Вадим

Агънаты Гæстæн, Мелитон æмæ Кокайты Тотрадз
2008 азы августы

Васойы цырты цур

Ходы Камал, Мелитон æмæ Парпара Анатолий

Лондоны университеты тыбыл фынджы
Хуссар Ирыстоны статусыл ныхасгæнгæйæ

Нафи, Ходы Камал æмæ Мелитон

Нафийы 90 азы юбилейы президиум

Мелитон студентон бонты

НАФИ ГРИГОРЬЕВИЧ ДЖУСОЙТЫ

ХОРОШИЙ ЧЕЛОВЕК...

Редактор *Т. А. Габиаты*
Корректор *Л. П. Тототы*
Техн. редактор *М. Р. Казиты*
Компьютерная верстка *М.Р. Казиты*
Худож. оформление *Т. Ф. Алипченкова*

Подписано в печать 17.09.2019. Формат 70х90^{1/32}.
Печать офсетная. Уч.-изд. л. 3,5. Усл. печ. л. 3, 37.
Тираж 500 экз. Заказ №01

РЮО, Издательство «ЦЫКУРА»
100001, г. Цхинвал, ул. Ленина, 3

Отпечатано в ОАО Издательско-полиграфическое
предприятие им. В. А. Гассиева. 362011, г.
Владикавказ, ул. Тельмана, 16.